

Αυταρχισμός και δημοκρατία στο σχολείο και στη σχολική τάξη

Ενότητα 12: Ο έλεγχος της συμπεριφοράς των μαθητών και
μαθητριών

Δημήτρης Θ. Ζάχος
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ο έλεγχος της συμπεριφοράς των μαθητών και μαθητριών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Ο ρόλος του προγραμματισμού και οι ρυθμίσεις ασφάλειας και ελέγχου στη σχολική τάξη.
2. Πειθαρχία.

Σκοπός ενότητας

- Η συζήτηση γύρω από τους τρόπους, τις πρακτικές και τις στάσεις που βοηθούν στον έλεγχο της συμπεριφοράς των μαθητών/τριών. Ο έλεγχος της συμπεριφοράς των μαθητών/τριών αφορά στην εμπλοκή τους στη μαθητική διαδικασία και στην συμμόρφωσή τους με τους κανόνες της τάξης.

Ο ρόλος του προγραμματισμού και οι ρυθμίσεις ασφάλειας και ελέγχου στη σχολική τάξη

Ο έλεγχος της συμπεριφοράς των μαθητών αφορά

1. Στην εμπλοκή τους στη **μαθητική διαδικασία**
2. Στην συμμόρφωσή τους με τους **κανόνες της τάξης**

Έλεγχος κατά τη διάρκεια των μαθημάτων I

1. Εστιάζουμε στους στόχους.
2. Εξηγούμε **απλά** και **καθαρά** – αναθέτουμε συγκεκριμένες εργασίες, καθορίζουμε με σαφήνεια τη διαδικασία.

Έλεγχος κατά τη διάρκεια των μαθημάτων II

3. **Ελέγχουμε** την εκτέλεση των εργασιών όλης της τάξης, ακόμη και όταν συνομιλούμε με έναν μαθητή ή μια ομάδα.
4. Δεν περιοριζόμαστε «**χωνόμαστε**» στο γραφείο μας, αλλά κινούμαστε περιοδικά προς όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες.

Έλεγχος κατά τη διάρκεια των μαθημάτων III

1. Λαμβάνουμε υπόψη το ρυθμό της ανάπτυξης του μαθητή.
2. Φροντίζουμε για τις περιπτώσεις «**διακοπής**».
3. Προσέχουμε τα «**μεταβατικά**» διαστήματα.

Έλεγχος κατά τη διάρκεια των μαθημάτων IV

4. Δεν δεχόμαστε την πρόχειρη και φτωχή εργασία.
5. **Δεν κάνουμε συγκρίσεις** ιδιαίτερα όταν αφορούν στους /στις «αδύνατους/τες» μαθητές/τριες.

Έλεγχος κατά τη διάρκεια των μαθημάτων V

Έπαινοι και επιβράβευση

1. Προσοχή στη χρήση επαίνων:

- *Με φειδώ*
- *Ιδιωτικά*

Έλεγχος κατά τη διάρκεια των μαθημάτων VI

Έπαινοι και επιβράβευση

- Παρότρυνση

1. «Μπορείς να το κάνεις – προσπάθησε».
2. «Έχω εμπιστοσύνη στις δυνατότητές σου» και «έχω απαιτήσεις από εσένα».

Έλεγχος κατά τη διάρκεια των μαθημάτων VII

Επιβράβευση

- Φραστική – λεκτική **αναγνώριση**, π.χ. *Πολύ καλή δουλειά.*
- **Σύμβολα** επιβράβευσης (γραμματικά π.χ. Α', Β' κλπ, φατσούλες χαμογελαστές, τσεκ, αστεράκια), που απονέμονται αμέσως στις μικρές τάξεις.

Έλεγχος κατά τη διάρκεια των μαθημάτων VIII

Έπαινοι και επιβράβευση

- «Αμοιβές» και υλικά κίνητρα

Π.χ.

1. Ελεύθερη ώρα – ώρα παιχνιδιού – ακρόαση μουσικής - παρακολούθηση ταινίας – όχι εργασία στο σπίτι – πάρτι
2. μολύβι, σθήστρα, παιχνίδια, βιβλία

Έλεγχος κατά τη διάρκεια των μαθημάτων ΙΧ

Έπαινοι και επιβράβευση

1. Ανταγωνισμός ατομικός και ομαδικός
2. Μη συνεργαζόμενοι/ες μαθητές/τριες

Ερώτημα

Συμφωνείτε με τη χρήση εξωτερικών κινήτρων;

Έλεγχος της συμμόρφωσης με τους κανόνες της τάξης I

1. Συνέπεια

Η ασυνέπεια συνήθως ξεκινάει από:

- Μη λογικούς κανόνες και διαδικασίες μάθησης
- Πλημμελή έλεγχο
- Αδυναμία του/της δασκάλου/ας

Έλεγχος της συμμόρφωσης με τους κανόνες της τάξης II

1. Συνέπεια

Τότε θα πρέπει να:

- Ξαναστήσουμε τη διαδικασία και να την ενδυναμώσουμε.
- Να διαφοροποιήσουμε τις συνέπειες ή τις διαδικασίες.
- Να αντικαταστήσουμε τις συνέπειες ή τις διαδικασίες με άλλες.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Πειθαρχία

Πειθαρχία

- *«Η πειθαρχία συμβάλλει στην επιτυχία της εκπαίδευσης. Χωρίς πειθαρχία ανατρέπεται η ψυχική ισορροπία τόσο του δασκάλου όσο και του μαθητή και έτσι η μάθηση που συντελείται είν' ελάχιστη.»*

(Ντράικωρς & Κάσσελ 1978: 31).

Τι εννοούμε με τον όρο «πειθαρχία» I

Το σύνολο των δράσεων που αναλαμβάνουμε για να πετύχουμε:

- *Τον αυτοέλεγχο των μαθητών/τριών*
- *Την ασφάλεια των μαθητριών στην τάξη*
- *Τη δημιουργία ενός τέτοιου περιβάλλοντος, το οποίο θα επιτρέπει στις δασκάλες να διδάσκουν και στους μαθητές να μαθαίνουν και να δραστηριοποιούνται ως προς τους στόχους της εκπαίδευσης.*

Τι εννοούμε με τον όρο «πειθαρχία» II

Η ανάπτυξη του αυτοελέγχου, της προσήλωσης στην εξυπηρέτηση ενός στόχου. Έτσι:

- *Πειθαρχία είναι κάτι διαφορετικό από την απόκριση σε μια μη αποδεκτή ενέργεια.*
- *Η πειθαρχία δεν έχει ως αποκλειστικό στόχο τη **συμμόρφωση**.*
- *Η πειθαρχία δεν στηρίζεται στο **φόβο**.*
- *Η πειθαρχία εξυπηρετεί τους εκπαιδευτικούς **στόχους**.*
- *Η πειθαρχία υποστηρίζει το στόχο μιας **δίκαιης κοινωνίας**.*

Ποιοι είναι οι σκοποί της σχολικής «πειθαρχίας»

- Η ασφάλεια των παιδιών
- Η δημιουργία και διατήρηση ενός θετικού περιβάλλοντος μάθησης, για το οποίο απαιτούνται ορισμένες φορές δράσεις που θα διορθώνουν τις «κακές» συμπεριφορές
- Η καλλιέργεια της αυτό-πειθαρχίας

Πότε πετυχαίνουν οι ρυθμίσεις «πειθαρχίας»;

- Όταν οι μαθήτριες υιοθετούν/ κατανοούν/ δέχονται τους σκοπούς του σχολείου.
- Όταν συνεργάζονται με τη δασκάλα για το κατάλληλο κλίμα στην τάξη. Η δασκάλα έχει **υψηλό κύρος** και οι μαθήτριες την συμπαθούν ή την αποδέχονται ή την εκτιμούν.

Όταν δεν πετυχαίνουν οι ρυθμίσεις πειθαρχίας

Θα πρέπει να έχουμε στρατηγικές αντιμετώπισης προβλημάτων, για τις οποίες:

- *Η συνέπεια είναι πολύ σημαντική*
- *Το ίδιο και η αποφυγή των εκπλήξεων*
- *Η στρατηγική θα πρέπει να συζητηθεί με το διευθυντή, αλλά και να γνωστοποιηθεί στους γονείς και κηδεμόνες.*

Για ένα πλάνο ρυθμίσεων «πειθαρχίας»

Θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν:

- Οι κανόνες διατήρησης του καλού **σχολικού κλίματος**
- Η κείμενη **νομοθεσία** για τις ποινικές πράξεις και η γενική πολιτική του σχολείου
- Συνεργασία μεταξύ του προσωπικού και κατανομή ρόλων

Σχέδιο «πειθαρχίας» I

Όταν επιχειρούμε να καταστρώσουμε ένα σχέδιο «πειθαρχίας» θα πρέπει να θέσουμε ερωτήματα όπως:

1. Μήπως **αναπαράγουμε** αυτό που αντιπαλεύουμε;
2. Τι επακολουθεί τις μη αποδεκτές συμπεριφορές;
3. Λάβαμε υπόψιν την **αξιοπρέπεια** των μαθητών/τριών;
4. Λάβαμε υπόψιν τους **νόμους**, τα διατάγματα και τις υπουργικές αποφάσεις;

Σχέδιο «πειθαρχίας» II

Όταν επιχειρούμε να καταστρώσουμε ένα σχέδιο «πειθαρχίας» θα πρέπει να θέσουμε ερωτήματα όπως:

5. Μπορούμε να εφαρμόσουμε το σχέδιο με **σταθερότητα**;
6. Μπορούμε να εφαρμόζουμε τις συνέπειες με **σύνεση**;
7. Το σχέδιο συμπεριλαμβάνει και τη σχέση των δασκάλων με την πειθαρχία ή εξαντλείται στους/στις μαθητές/τριες;

Σχέδιο «πειθαρχίας» III

Όταν επιχειρούμε να καταστρώσουμε ένα σχέδιο «πειθαρχίας» θα πρέπει να θέσουμε ερωτήματα όπως:

8. Υποστηρίζονται οι δάσκαλοι/ες να αναθεωρούν τις πρακτικές τους; Διατίθεται χρόνος για την **επιστημονική υποστήριξη** των δασκάλων τόσο στο ξεκίνημα όσο και κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς;

Τα στάδια

Στάδια για το καθορισμό ενός σχεδίου αντιμετώπισης προβλημάτων συμπεριφοράς & πειθαρχίας στη σχολική τάξη

1. Κατάστρωση ενός καταλόγου με τη διαδικασία
2. Δημιουργία σχεδίου/ **καταλόγου συνεπειών** (σε συμφωνία με τη νομοθεσία και την στρατηγική του σχολείου)
3. Δημιουργία σχεδίου/ **καταλόγου αμοιβών επιβράβευσης** των καλών συμπεριφορών
4. **Γνωστοποίηση του σχεδίου στη διοίκηση του σχολείου και στους γονείς** για να έχετε την υποστήριξή τους
5. **Συνεπής και δίκαιη εφαρμογή του σχεδίου**

Ερωτήματα που θέτουμε όταν προκύπτει πρόβλημα

1. Είμαστε βέβαιοι/ες για το/τη δράστη;
2. Ακούσαμε την άποψή του για το ζήτημα;
3. Μήπως έχουμε προκαταλήψεις ως προς κάποιον/α και βιαζόμαστε στην κρίση μας;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 1

- Αναγνωστοπούλου Μ. (2005). *Οι διαπροσωπικές σχέσεις εκπαιδευτικών και μαθητών στη σχολική τάξη*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.
- Αραβανής, Γ. (1998). *Πειθαρχία και εκπαίδευση. Ο ρόλος των ποινών και των αμοιβών στο σχολείο και στο νηπιαγωγείο*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ζάχος, Θ. Δ. (2010). «Έλεγχος» και «Πειθαρχία» στο Σχολείο: Αναγκαιότητες και Κίνδυνοι για τα Παιδιά των Μεταναστών/στριών και των Χαμηλών Κοινωνικοοικονομικών Τάξεων. Στο: ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρακτικά του 1ου Πανελλήνιου Συνέδριου Επιστημών Εκπαίδευσης, τομ. Β', 368-376. Αθήνα: Σμυρنيωτάκης.
- Flitner A. 1997. *Αυταρχική ή φιλελεύθερη αγωγή*; Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Μπίκος, Κ. (2004). *Αλληλεπίδραση και κοινωνικές σχέσεις στη σχολική τάξη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μπάμπαλης, Θ. (2005). *Η κοινωνικοποίηση του παιδιού στη σχολική τάξη*. Ατραπός.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2

- Νούτσος, Χ. (1988). *Η γκραμσιανή αντίληψη για την παιδαγωγική σχέση. Στο: Antonio Gramsci. Πενήντα χρόνια από το θάνατό του. Ιωάννινα: Επιστημονική εφημερίδα του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Παράρτημα αρ. 35.*
- Σολομών Ι. & Κουζέλης, Γ. (επιμ.) (1994). *Πειθαρχία και Γνώση*. Αθήνα: ΕΜΕΑ.
- Τσιπλητάρης Α. (2004). *Ψυχοκοινωνιολογία της σχολικής τάξης*. Αθήνα: Ατραπός.
- Wragg, E. C. (2003). *Διαχείριση της σχολικής τάξης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση*. Αθήνα: Σαββάλας.
- Ψάλτη, Α., Κασάπη, Σ. & Δεληγιάννη - Κουιμτζή, Β. (2012). *Σύγχρονα ψυχοπαιδαγωγικά ζητήματα: Ο εκφοβισμός στα ελληνικά σχολεία*. Αθήνα: Gutenberg.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Δημήτρης Θ. Ζάχος.
«Αυταρχισμός και δημοκρατία στο σχολείο και στη σχολική τάξη. Ο έλεγχος της συμπεριφοράς των μαθητών και μαθητριών». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: [http://eclass.auth.gr/courses/OCRS324 /](http://eclass.auth.gr/courses/OCRS324/)

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Κερμανίδου Θεοδώρα
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

